

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
De heer S.P.A. Erkens
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 45

e-mail postbus@eerstekamer.nl

datum 29 september 2026

betreft Vragen over wijziging Besluit activiteiten leefomgeving en Besluit kwaliteit leefomgeving (bescherming wolf en goudjakhals)

ons kenmerk 182468

Geachte heer Erkens,

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 6 juli 2026 met de antwoorden op de vragen over de (voorgenomen) aanpassingen van zowel het aangepaste ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving en van het Besluit kwaliteit leefomgeving (bescherming wolf en goudjakhals) als van de aangepaste nota van toelichting.¹ Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de fractie van de **PvdD** een aantal nadere vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen door de fractieleden van de PvdD.

De leden van de fractie verzoeken u de (sub)vragen afzonderlijk te beantwoorden.

In uw antwoord op vraag 5a schrijft u: "Als aversieve afschrikking is toegepast, maar niet of onvoldoende effect heeft, kan een wolf in deze situatie als 'probleemwolf' worden aangemerkt. Het risico voor schaapskudden blijft dan immers bestaan."

Vraag 1a

Kunt u voorbeelden geven van aversieve afschrikking? En in welke gevallen wordt geconstateerd dat die aversieve afschrikking onvoldoende effect heeft gehad?

Vraag 1b

Erkent u dat het aanvallen en bejagen van schapen natuurlijk gedrag is van de wolf?

Vraag 1c

Erkent u dat als er een heide is waarvan gebruik gemaakt wordt door schapen en door wolven, beide dieren evenveel recht hebben op het kunnen beleven van hun natuurlijk gedrag? Zo nee, waarom

¹ Kamerstukken I 2025/26, 33188, HH.

datum 29 september 2026

ons kenmerk 182468

blad 2

niet? Zo ja, waarom komt dan het 'risico' dat een wolf een schaap aanvalt voor rekening van de wolf en niet voor rekening van het schaap?

Vraag 1d

Als een afschrikking tot gevolg heeft dat de wolf ervandoor gaat en de schapen met rust laat, is het dan volgens u uitgesloten dat de wolf bijvoorbeeld de volgende dag opnieuw de schapen zal benaderen? Zo ja, op grond waarvan oordeelt u dat? Zo nee, welke betekenis, in het kader van de beoordeling van de status van 'probleemwolf', kan dan toekomen aan het door u gestelde "Het risico voor schaapskudden blijft dan immers bestaan"?² Dat risico is er immers niet alleen als de wolf op dat moment zich niet direct laat weggagen, maar ook als dat wel is gebeurd.

Vraag 1e

Bent u van mening dat aversieve conditionering van het gedrag van een wolf effect kan hebben wanneer die conditionering op een ander moment plaatsvindt dan ten tijde van het vermeend ongewenste gedrag? Denkt u dat zich bij een wolf een leereffect kan voordoen indien het dier geen verband kan zien tussen het vermeend ongewenste gedrag en het geconditioneerd worden via een pijn- of angstprikkel op een ander moment?

Vraag 1f

Deelt u de opvatting van de leden van de PvdD-fractie dat natuurlijk gedrag van de wolf (het prederen van prooidieren) niet moet worden afgeleerd (dergelijke gedragsverandering zou zelfs in strijd met de wettelijke bescherming zijn), maar dat alleen preventieve maatregelen zoals wolfwerende hekken of inzet van kuddebeschermingshonden kunnen leiden tot een legale beïnvloeding van het predatiegedrag van de wolf? Zo nee, waarom niet?

Vraag 2

Kunt u aangeven op grond van welke juridische argumenten artikel 16 van de Habitatrichtlijn zo kan worden uitgelegd dat het risico van aanvallen op schaapskudden door een wolf, die zich niet direct laat weggagen, een grond kan opleveren voor het doden van die wolf?

Vraag 3

Bent u ermee bekend dat schapen worden aangevallen door loslopende honden? Vindt u het juridisch toegestaan om zo'n hond te doden en welke wettelijke voorschriften bieden daartoe volgens u een grondslag?

Vraag 4

Vraag 6b van de fractieleden van de PvdD uit de vorige brief van de commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit stelt: "Hoe verdraagt zich de regeling dat een wolf geen 'probleemwolf' is als die (als natuurlijk gedrag) landbouwhuisdieren aanvalt die niet door een goed functionerend raster zijn beschermd, met de schadevergoedingsregeling in artikel III?".³ Naar de mening van deze leden gaat uw antwoord op vraag 6b niet op die vraag in.

² Kamerstukken I 2025/26, 33188, HH, pagina 12.

³ Kamerstukken I 2025/26, 33188, HH, pagina 4.

datum 29 september 2026

ons kenmerk 182468

blad 3

Als vereist is dat een goed functionerend raster dient te zijn aangebracht, waarom bent u dan van mening dat een veehouder dan voor schadevergoeding in aanmerking kan komen als dat niet het geval is geweest? Dit terwijl hij er rekening mee dient te houden dat het aanvallen van landbouwhuisdieren tot het natuurlijk gedrag van een wolf behoort?

Uit de beantwoording van de vragen 8a en 9 blijkt dat als gebruik gemaakt moet worden van de 'vergunning voor toekomstige situaties' er eerst nog een 'advies' moet worden gevraagd over de vraag of een bepaalde wolf mag worden gedood.⁴

Vraag 5a

Erkent u dat, hetzij bij het verlenen van de vergunning op voorhand, hetzij bij de beoordeling van het 'advies' (dat moet worden gevraagd voordat de vergunning voor het doden van een individuele concrete wolf mag worden gebruikt) definitief moet worden beoordeeld of de betrokken wolf een 'probleemwolf' is en of onomstotelijk vastgesteld kan worden om welke wolf het gaat? Zo nee, op grond van welke overwegingen komt u tot dat negatieve oordeel?

Vraag 5b

Zo ja, welke overheidsinstantie stelt dan op welk moment vast dat de wolf in concreto dient te worden aangemerkt als een probleemwolf in de zin van de wettelijke voorschriften?

Vraag 6

Als het advies inhoudt dat er onvoldoende reden is om de wolf in concreto als probleemwolf in de zin van de wettelijke voorschriften aan te merken, kunt u dan aangeven of de houder van de 'vergunning op voorhand' dan verplicht is dat advies te volgen?

Vraag 6a

Zo ja, waarom is dan het begrip 'advies' gehanteerd?

Vraag 6b

Zo nee, kunt u dan aangeven hoe dan in de wettelijke regeling voorzien is in een van overheidswege beoordelen of met inachtneming van de eisen van de Habitatrichtlijn er voldoende grond bestaat om de betrokken individuele wolf te doden, als vaststaat dat die beoordeling niet heeft kunnen plaatsvinden bij de verlening van de 'vergunning op voorhand'?

Blijkens uw antwoord op vraag 9a bent u van oordeel dat een belanghebbende geen Awb-voorziening kan benutten als geoordeeld wordt over de vraag of de 'vergunning op voorhand' tegen een bepaalde individuele wolf kan worden ingezet.

Vraag 7a

Kunt u aangeven of er voor die belanghebbende wel een Awb-procedure open staat tegen de 'verlening van de vergunning op voorhand'?

⁴ Kamerstukken I 2025/26 33188, HH, pagina 14 en 15.

datum 29 september 2026

ons kenmerk 182468

blad 4

Vraag 7b

Zo ja, kunt u aangeven welke rechtsgevolgen, die niet reeds uit de wettelijke voorschriften voortvloeien, er volgens u verbonden zijn aan de 'verlening van de vergunning op voorhand' die niet ziet op het doden van een concrete wolf?

Vraag 7c

Als de belanghebbende die Awb-beroep heeft ingesteld tegen de verlening van 'de vergunning op voorhand' stelt dat in uw opvatting over de status van het vragen van het advies dat nog moet volgen over het doden van een concrete wolf, niet voorzien is in een wettelijke rechtsbescherming tegen het toestaan van het doden van een concreet aangegeven wolf, wat kan daar dan tegen worden ingebracht?

Vraag 7d

Erkent u dat als daar geen steekhoudende argumenten tegen kunnen worden ingebracht, de kans groot is dat de rechter 'de vergunning op voorhand' onrechtmatig zal oordelen? Zo nee, waarom niet?

Vraag 8

Vindt u dat de wettelijke voorschriften toelaten dat voor het vangen van een probleemwolf gebruik gemaakt mag worden van levende lokdieren zoals schapen?

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

G.J. Oplaat

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit